

“Els fluxos migratoris no es recuperaran fins el 2012”

Demetrios Papademetriou és president de l'Institut de Polítiques Migratòries, un organisme independent amb seu a Washington que analitza els moviments de la gent arreu del món.

Quines conseqüències té la crisi per als moviments migratoris arreu del món?

—En primer lloc, l'arribada de nous immigrants ha disminuït de manera molt significativa. Aquesta disminució és igual a tot arreu. Als Estats Units, tant pel que fa la immigració legal com a la il·legal, la baixada és dramàtica, com també ho és a Espanya, el Regne Unit, Irlanda o Rússia. En canvi, la immigració permanent, relacionada amb el reagrupament familiar, no ha disminuït tant.

Segonament, només en alguns llocs detectem un retorn prou significatiu per a ser mesurat. La majoria d'immigrants que han vingut als nostres països no tornen a casa.

—Quina interpretació en feu, d'això?

—El fet que no hi haja tants nous immigrants significa que la majoria de la immigració és molt sensible al cicle econòmic. És a dir, quan no hi ha feina, no tenen cap incentiu per a anar-se'n dels seus països. Pel que fa a la tornada, la raó de no tornar és que la majoria d'immigrants estan a l'expectativa: esperen que la crisi passe com més aviat millor i, mentrestant, es beneficien de la protecció social que els garanteix el sistema.

Això ens porta a una altra pregunta: si la crisi és més profunda en temps i intensitat, continua creixent la desocupació durant el 2010 i el 2011 i el clima polític esdevé poc acollidor, què faran aleshores els immigrants? Encara no tenim resposta a aquesta qüestió, perquè no hem tingut una recessió com aquesta des del final de la Segona Guerra Mundial. Al remat, l'opció dels immigrants dependrà de si hi ha desocupació o no, perquè per a la majoria d'immigrants la qüestió determinant és la feina. No és si tenen casa, si guanyen 2.000 dòlars o 3.000...

L'ex-comissari europeu per a la Seguretat Interior, Franco Frattini (esquerra) parla amb Demetrios Papademetriou, president de l'Institut de Polítiques Migratòries, durant una audiència pública sobre l'agenda comuna per a la immigració al Parlament Europeu.

—I quant de temps pot aguantar un immigrant al país d'estada sense feina?

—Hi ha diferències dramàtiques. A Espanya, per exemple, els beneficis de la desocupació duren divuit mesos. I aleshores, apareix l'interrogant: què passa? A llocs com Alemanya i més països del nord d'Europa, els immigrants que treballen al mercat legalment, encara que hagen perdut la feina, estan protegits, primer per les prestacions per desocupació i després per una potent xarxa de l'estat del benestar. Tot plegat, és més que suficient per a permetre a la gent de viure-hi dignament. Així doncs, crec que molt poca gent abandonarà Suècia, Alemanya, França, Àustria o els Països Baixos. En llocs com el Regne Unit o Irlanda, on hi ha molt poca protecció social, més immigrants abandonaran el país. De fet, ja han començat a fer-ho. En un lloc com els Estats Units tenim grans interrogants perquè no hi ha una seguretat social que done respostes, ni tan sols per als immigrants legals. Esperem a veure què passa.

—I què hi passa a Àsia, on hi ha fluxos de migració importants?

—Pensem que ja hi ha un flux de retorn des dels països del golf Pèrsic cap al sud-est asiàtic. No és dramàtic, però sí important. Quant a la immigració entre països asiàtics, crec que veurem una reducció dràstica de la mà d'obra sense formació.

Hi ha dos elements a Àsia que són peculiars respecte a la dinàmica de la resta del món: tant la Xina com l'Índia continuaran creixent. La Xina creixerà segurament al voltant del 6% enguany i l'Índia entre el 4% i el 5%, cosa que significa que hi haurà una activitat econòmica important a tots dos països. Però, així i tot, hom calcula que el retorn d'immigrants interns —el 95% de la immigració xinesa és interna, des de les zones rurals cap a la costa— serà entre 150 milions i 165 milions de persones. Les estimacions del govern xinès és que 20 milions d'immigrants ja han tornat als pobles d'origen entre els sis i els nou mesos darrers. Així doncs, fins i tot a la Xina se'n veu l'efecte. Un creixement

econòmic del 6% està molt bé, però no tant quan estan acostumats a creixements superiors a dues xifres.

—I què se suposa que han de fer els immigrants quan tornen als seus llocs d'origen, on les condicions de vida solen ser pitjors i hi ha poca oferta laboral?

—Aquesta és la pregunta clau. Els immigrants no troben gran cosa, en tornar a casa. En llocs com el Marroc, Mèxic, el Perú, el sud-est asiàtic, l'Índia... els immigrants tornen a una economia que està, pel cap baix, tan deprimida com la que acaben d'abandonar. Troben poques ocupacions disponibles al mercat formal, i alguna de molt mal pagada al mercat informal. Si jo fora un d'aquests immigrants, les úniques raons que tindria per a tornar serien: a) perquè he arraconat uns estalvis, que em permetran de sobreviure durant més temps al lloc d'origen que no al d'acollida, on hi ha un nivell de vida més alt; b) perquè en temps realment difícils, molta gent considera que és millor estar amb la família, amb els amics i amb la gent

que ens és propera; i c) perquè si el país d'acollida comença a culpar els immigrants dels mals econòmics, la seguretat de l'immigrant comença a pesar a l'hora de prendre la decisió d'abandonar el país o no. Ningú no vol estar en un lloc on la gent et mira amb mala cara, t'insulta o et sent marginat. Des d'aquest punt de vista pot ser determinant. Dit tot això, estic segur que els immigrants no tornaran a casa fins que no hagen exhaurit la resta d'alternatives.

—La majoria d'immigrants miraran de quedar-se. Però i els immigrants il·legals, que no tenen el coixí dels serveis socials?

—Sospite que —i això pot parèixer paradoxal— la gent que és il·legal notaran la crisi més aviat, però seran capaços de sobreviure als països d'acollida més fàcilment que no els immigrants legals.

—Com és possible?

—Perquè continuaran excavant i excavant i dedicant-se a una economia com més anirà més submergida per tal de sobreviure. L'economia informal sempre té feina perquè sempre hi ha algú disposat a cobrar menys en canvi d'una ocupació. Amb tot això, veurem cada volta situacions més greus d'explotació i patiment humà. Aquesta gent està disposada a viatjar il·legalment d'Espanya a França o des d'on siga a on siga encara que això signifiqui empitjorar la seua situació laboral i personal. Creiem que a Itàlia i Grècia, l'economia informal representa un terç del producte interior brut.

—Els governs poden lluitar contra aquest fenomen d'alguna manera?

—Les campanyes contra l'economia il·legal han existit sempre, però amb resultats ben pobres. És quasi impossible de reduir-ho. En temps de crisi, molts immigrants que ara es troben al mercat legal acceptaran de treballar en aquest mateix mercat per més hores, menys diners... I si es queden sense feina, és molt possible que es passen al mercat informal. I quan no tinguen cap més opció, se'n aniran i es trobaran obligats a ser immigrants itinerants. Això passarà sobretot amb els immigrants que viatgen sols.

—Alguns governs, com ara l'Itàlia o el del Regne Unit, restringeixen l'entrada d'immigrants. En la situació actual, com haurien de reaccionar els governs respecte a la seua política fronterera?

—És una pregunta difícil de respondre. Molts governs estaran temptats de fer passes menudes primer i després grosses per protegir els treballadors del país i els immigrants legals. Espere que la posició italiana no es reproduesca. La situació d'Itàlia és única, perquè tenen un govern que pensa que va ser triat per mirar de posar ordre a la immigració. I, encara més, pensen que si mantenen la mà de ferro contra la immigració continuaran essent populars i guanyaran les eleccions. Posicions com aquesta acaben arrelant en l'opinió pública. Una de les raons per les quals el govern Berlusconi sembla tan determinat a prendre aquestes mesures és que les enquestes li diuen que els italians, o almenys els italians que voten a favor seu, li donen suport.

—Moltes voltes, quan s'apliquen mesures d'aquesta mena, els arguments solen ser que es fa per raons econòmiques i, molt especialment, perquè no hi ha feina per a tothom. Això és cert o és una excusa?

—En el cas d'Itàlia, no està justificat en absolut per raons econòmiques. Pràcticament cap immigrant a Itàlia no ingressa al mercat legal. Les raons de Berlusconi no tenen res a veure amb l'economia, encara que ell ho diga, sinó amb la xenofòbia i amb la por que suscita l'arribada d'immigrants a Lampedusa. L'únic que aconsegueix el govern de Berlusconi és atiar les reaccions d'una part de l'opinió pública. Tot plegat resulta ben perillós, perquè hi ha realment el risc que se'ls escape de les mans. Si les coses continuen així, els més extremistes reclamaran mesures més i més extremes i el govern sentirà que no té cap més opció que aplicar-les. Tanmateix, afortunadament crec que Itàlia és un cas únic.

—A la Unió Europea hi ha qui reclama d'unificar els criteris d'acollida d'immigrants per a tots els països, i evitar, d'aquesta manera, que hi haja 27 polítiques migra-

tòries diferents. Seria bo que hi haguera una única política migratòria a la UE?

—La UE no pot fer-ho, això. Qualsevol acord a què arriben en aquesta matèria no tindrà sentit.

—Per què?

—Perquè la UE no té cap autoritat per a fer-ho. A la pràctica, la millor eixida de la Comissió Europea és mirar d'evitar les accions extremes dels països membres. Pot provar de modular el comportament dels països, en lloc de decidir per ells. Aquests darrers cinc anys o sis, l'únic que ha fet la UE en matèria d'immigració han estat declaracions d'intencions. Però si després avalues els actes, s'ha fet ben poc, o res. Em referesc a això, quan dic que qualsevol acció en matèria d'immigració no té sentit. A Brussel·les es discuteix molt d'immigració, però ningú no s'atreveix a prendre decisions.

—És impossible d'arribar a un consens entre tots els països?

—No ho sé. Però sí que sé que és impossible d'arribar a un consens que nugue les mans dels països membres. Els països membres creuen convenient de tenir un marc general, però després se'n tornen cap a casa i prenen les seues mesures particulars. Per tot això, no sóc gens optimista sobre un futur migratori unificat per a la UE.

—Mirem al futur. Els fluxos migratoris es recuperaran abans que no l'economia, alhora o després?

—La majoria es recuperarà després de la recuperació econòmica. Però alguns altres es recuperaran alhora que l'economia, perquè qui contracta té interès en la feina dels immigrants. Moltes de les noves ocupacions que es creen passada la crisi reclamaran mà d'obra immigrant. Però per a la gran majoria, els fluxos migratoris no es recuperaran fins el 2012.

—Necessitem mà d'obra immigrant molt més ràpidament que no pensem, doncs...

—Sí. Els fluxos migratoris no són un fenomen passatger per a països com Espanya, Itàlia, Grècia, el Japó, Corea... La immigració a tots aquests països tornarà.

Violeta Tena